# JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
# JEAN MISCHO
## 14 päivänä maaliskuuta 2000 *

**Asiaa koskevat oikeussäännöt**

1. Tavaroiden tullausarvon määrityksestä 28 päivänä toukokuuta 1980 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1224/80, [1] sellaisena kuin se on muutettuna 8.12.1980 annetulla neuvoston asetuksella N:o 3193/80, [2] 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Tämän artiklan mukaan määritettävänä maahan tuotujen tavaroiden tullausarvona käytetään niiden kauppa-arvoa eli hintaa, joka niistä on tosiasiallisesti maksettu tai on maksettava myytäessä ne vietäviksi yhteisön tullialueelle — — .

2. — —

3. a) Tosiasiallisesti maksettu tai maksettava hinta on ostajan maahan tuoduista tavaroista myyjälle tai tämän hyväksi suorittama taikka suoritettava kokonaismaksu, ja siihen sisältyvät kaikki maahan tuotuja tavaroita koskevat maksut, jotka ostaja on suorittanut tai tämän on suoritettava myyjälle maahan tuotujen tavaroiden myynnin edellytyksenä tai kolmannelle myyjän velvollisuuden täyttämiseksi — —." **

2. Asetuksen N:o 1224/80 15 artiklassa täsmennetään seuraavaa:

"1. Maahan tuotujen tavaroiden tullausarvoon ei voida sisällyttää, sen jälkeen kun ne on tuotu yhteisön tullialueelle, kuljetuskustannuksia, jos ne on erotettu maahan tuoduista tavaroista tosiasiallisesti maksetusta tai maksettavasta hinnasta.

2. — — "

3. Tuonti- tai vientitullien maksamisvelvoitteen sisältävään tullimenettelyyn ilmoitetuista tavaroista velalliselta kantamatta jääneiden tuonti- tai vientitullien

* Alkuperäinen kieli: ranska.
1 — EYVL L 134, s. 1.
2 — EYVL L 333, s. 1.

** Tässä ja jäljempänä ratkaisuehdotuksessa esitetyt lainaukset asetuksesta on suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska EYVL:ssä ei ole julkaistu suomenkielistä tekstiä.

kantamisesta jälkitullauksin 24 päivänä heinäkuuta 1979 annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 1697/79,[3] säädetään seuraavaa:

"1. — —

2. Toimivaltaiset viranomaiset eivät voi kantaa sellaisia tuonti- tai vientitulleja *jälkikäteen*, jotka ovat jääneet perimättä toimivaltaisten tulliviranomaisten sellaisen erehdyksen vuoksi, jota osaltaan vilpittömässä mielessä toiminut ja kaikkia voimassa olevia tulli-ilmoitusta koskevia säännöksiä noudattanut velan maksamisesta vastuussa ollut ei ole voinut kohtuudella havaita.

— — " *

4. Tuonti- tai vientitullien palauttamisesta tai peruuttamisesta 2 päivänä heinäkuuta 1979 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1430/79,[4] sellaisena kuin se on muutettuna 7.10.1986 annetulla neuvoston asetuksella N:o 3069/86,[5] 13 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Tuontitullit voidaan palauttaa tai peruuttaa sellaisissa muissa kuin A—D osastossa tarkoitetuissa erityistilanteissa, jotka johtuvat muista kuin asianomaisen vilpillistä menettelyä tai ilmeistä välinpitämättömyyttä osoittavista olosuhteista.

Tilanteet, joissa ensimmäisen alakohdan säännöstä voidaan soveltaa, sekä tällöin noudatettavaa menettelyä koskevat yksityiskohtaiset säännöt määritetään 25 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen — — ." **

5. Menettelyä koskevat yksityiskohtaiset säännöt on määritelty tietyistä yhteisön tullikoodekseista annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2913/92 soveltamista koskevista säännöksistä 2 päivänä heinäkuuta 1993 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 2454/93[6] 905 artiklassa ja sitä seuraavissa artikloissa, ja niitä on sovellettu 1.1.1994 lähtien. Niissä säädetään, että jos palautus- tai peruutushakemusta käsittelevä päätöksen tekevä tulliviranomainen ei voi tehdä päätöstä, sen jäsenvaltion, johon mainittu viranomainen kuuluu, on lähetettävä tapaus komissiolle ratkaistavaksi.

3 — EYVL L 197, s. 1.

* Tässä ja jäljempänä ratkaisuehdotuksessa esitetyt lainaukset asetuksesta on suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska EYVL:ssä ei ole julkaistu suomenkielistä tekstiä.

4 — EYVL L 175, s. 1.

5 — EYVL L 253, s. 1.

** Suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska EYVL:ssä ei ole julkaistu suomenkielistä tekstiä.

6 — EYVL L 253, s. 1.

## Tosiseikat ja pääasian oikeudenkäynti

6. Pääasian kantaja Hans Sommer GmbH & Co. KG (jäljempänä Sommer) osti entisestä Neuvostoliitosta peräisin olevaa tullaamatonta hunajaa Kessler & Co. Agrarprodukten-Handelsgesellschaft mbH:lta (jäljempänä Kessler).

7. Toimitukset oli suoritettu cif Hampuri -toimitusehdoin tehtyjen kauppasopimusten mukaisesti.

8. Toimitukset oli suoritettu myös sellaisten kaupanvahvistus-/lisäasiakirjojen perusteella, joissa sovittiin eri toimenpiteiden suorittamisesta aiheutuneista kustannuksista maksettavasta hunajatonnikohtaisesta kertakorvauksesta. Nämä Kesslerin erikseen laskuttamat kulut sisälsivät seuraavista toimenpiteistä aiheutuvat kulut: lastin purkaminen, tavaran haltuunotto varastointiin saakka, lastin siirtäminen varastosta kuorma-autolla, toimitus vapaasti kuorma-autolla, näytteenotto- ja tutkimuskulut sekä varaston vuokra.

9. Sommer ilmoitti tulli-ilmoituksissaan ainoastaan Kesslerin kanssa kauppasopimuksissa cif-ehdoin sopimansa hinnat. Se ei ilmoittanut eri toimenpiteiden suorittamisesta aiheutuneita kustannuksia, joista oli sovittu lisäasiakirjoissa.

10. Tulliviranomaiset eivät riitauttaneet asiaa vielä ensimmäisessä tarkastuksessa. Vastaajana oleva Hauptzollamt Bremen (jäljempänä HZA) katsoi tulliviranomaisten vuonna 1992 suorittaman tarkastuksen perusteella, että lisäasiakirjojen perusteella kuluista laskutetut kertakorvaukset on katsottava kauppahinnan osaksi, joka on sisällytettävä tullausarvoon. Se vaati 29.7.1992 tekemässään oikaisupäätöksessä Sommerilta tuontitulleina 96 352,77 Saksan markkaa tämän 1989 ja 1991 välisenä aikana suorittamasta tuonnista.

11. Sommer teki oikaisupäätöksestä oikaisuvaatimuksen, ja sen jälkeen kun valitus oli hylätty, Sommer nosti asiasta kanteen Finanzgericht Bremenissä. Finanzgericht Bremen kumosi 12.4.1994 antamallaan tuomiolla riidanalaisen päätöksen. Se katsoi, että vaikka eri toimenpiteiden suorittamisesta aiheutuneet kertaluonteiset kustannukset kuuluvat tavaran tullausarvoon, tullien jälkikanto ei ollut mahdollista asetuksen N:o 1697/79 5 artiklan 2 kohta huomioon ottaen.

12. HZA katsoi 12.4.1994 annetun tuomion jälkeen, ettei se voinut kumota 29.4.1992, 26.8.1992 ja 9.9.1992 tehtyjä neljää muuta, yhteismäärältään 33 948,72 Saksan markan suuruisten tullien jälkikantoa koskevaa päätöstä, joiden osalta Sommer oli esittänyt oikaisuvaatimuksensa. HZA:n pyynnöstä Saksan liittotasavallan valtiovarainministeriö pyysi 27.3.1995 päivätyllä kirjeellä komissiota tekemään

päätöksen asetuksen N:o 1430/79 13 artiklan 1 kohdan tulkitsemisesta.

13. Komissio totesi 28.9.1992 tekemässään päätöksessä C(95) 2325, ettei tuontitullien palauttaminen ollut perusteltua, koska kyseessä ei ollut edellä mainitussa artiklassa tarkoitettu erityistilanne. Lisäksi komissio katsoi, että Sommer oli osoittanut ilmeistä välinpitämättömyyttä.

14. HZA hylkäsi 20.2.1996 tekemillään päätöksillä Sommerin neljästä, 29.4.1992, 26.8.1992 ja 9.9.1992 tehdyistä, tullien jälkikantopäätöksestä sekä samanlaisesta, 2.12.1992 tehdystä viidennestä päätöksestä tekemät oikaisuvaatimukset.

15. Sommer nosti oikaisuvaatimusten hylkäämisestä kanteen Finanzgericht Bremenissä. Finanzgericht Bremen katsoo voivansa päätellä kauppasopimuksen sanamuodosta, että myyjä oli sitoutunut toimittamaan Sommerille hunajaa, joka täyttää Saksan lainsäädännössä esitetyt laatuvaatimukset, ja että analyysin tekeminen oli asetuksen N:o 1224/80, sellaisena kuin se on muutettuna, 3 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettu "myynnin edellytys". Tuomioistuin pitää kuitenkin tarkoituksenmukaisena, että kysymyksen käsittely siirretään yhteisöjen tuomioistuimelle, koska asia on ratkaistava ennen tullien jälkikanto- ja peruuttamismenettelyissä esiin tulleiden kysymysten tutkimista. Finanzgericht Bremen päätti näin ollen lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko tavaroiden tullausarvon määrityksestä 28 päivänä toukokuuta 1980 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1224/80 (EYVL L 134), sellaisena kuin se on muutettuna 8.12.1980 annetulla neuvoston asetuksella N:o 3193/80 (EYVL L 333, s. 1), 3 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että vuosina 1989—1991 Neuvostoliitosta tuodun hunajan kauppa-arvoon sisältyvät myös ne kulukorvaukset (Spesen) tai eri toimenpiteiden suorittamisesta aiheutuneet kustannukset (Abwicklungskosten), jotka saksalainen tuontiyritys laskuttaa sopimuksen mukaisesti ostajalta erikseen, kun tuontiyrityksen on otettava tuoduista tavaroista näytteitä ja esitettävä kemiallisen analyysin tulos sen osoittamiseksi, että tavara vastaa laadultaan kyseisen alan Saksan lainsäädäntöä?

2) Vastauksen ensimmäiseen kysymykseen ollessa myöntävä,

onko komission 28.9.1995 tekemä päätös C(95) 2325 mitätön?

3) Vastauksen toiseen kysymykseen ollessa myöntävä,

onko viranomaisten luovuttava asetuksen N:o 1697/79 5 artiklan 2 kohdan säännösten mukaisesti jälkikannosta, jos samat viranomaiset ovat kyseisessä yrityksessä aiemmin tehneet tarkastuksen, jossa ei puututtu siihen, että silloisessa tuonnissa kuluista maksettua kertakorvausta ei ollut sisällytetty samanlaisissa ostoissa tullausarvoon, eikä ole ilmennyt, että kyseinen taloudellinen toimija olisi voinut epäillä tarkastuksen lopputuloksen oikeellisuutta?

4) Vastauksen kolmanteen kysymykseen ollessa kieltävä,

onko kolmannessa kysymyksessä selvitetyissä olosuhteissa tuontitullin peruuttaminen perusteltua asetuksen N:o 1430/79 13 artiklassa tarkoitetun erityistilanteen perusteella?"

*Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys*

16. Sekä komissio että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsovat, että riidanalaiset analyysista aiheutuvat kustannukset on sisällytettävä tullausarvoon. Pääasian kantaja on sitä vastoin päätynyt erilaisten perusteiden nojalla päinvastaiseen johtopäätökseen.

17. Kantaja muistuttaa aluksi, että riidanalaiset kulut eivät sisältäneet mitään Kesslerin hyväksi tulevaa osaa, joka voisi näin ollen kuulua hintaan. Itse asiassa kuluilla vain korvattaisiin Kesslerille aiheutuneet kustannukset siitä, että hän on turvautunut kolmanteen osapuoleen voidakseen suorittaa asianomaiset palvelut.

18. Sommer toteaa niin ikään, että se olisi myös pystynyt ostamaan kyseiset palvelut suoraan kuljetus- ja varastointiyrityksiltä sekä elintarvikealaan erikoistuneilta kemisteiltä. Näin se myös teki vuoteen 1984 saakka, ja viranomaiset olivat aina pitäneet cif Hampuri -hintaa tullausarvona.

19. Sommer korostaa lisäksi, että vaikka katsottaisiin, että Kessler oli sopimuksen mukaan velvollinen toimittamaan todisteet siitä, että toimitettu hunaja oli Honigverordnungin (hunajaa koskeva Saksan säädös) mukaista, tämä ei tarkoita sitä, etteikö Sommer olisi voinut ottaa vastaan toimitusta cif Hampuri -ehdoin. Nimittäin jos joko ennen tullaamista tai sen jälkeen otettujen näytteiden analyysit paljastavat puutteita vaatimustenmukaisuudessa, hunaja voidaan aina palauttaa tavanomaisen virheitä koskevan takuun perusteella tai sen hintaa voidaan alentaa. Missään

nimessä tavaran vaatimustenmukaisuutta ei tarvitse todeta ennen tavaran toimitusta.

20. Pääasian kantaja korostaa myös, että asetuksen N:o 1224/80 3 artiklan 1 kohdan mukaan kauppa-arvo on "hinta, joka niistä on tosiasiallisesti maksettu tai on maksettava myytäessä ne vietäviksi yhteisön tullialueelle".

21. Nyt esillä olevassa asiassa riidanalaiset summat oli kuitenkin maksettu yhteisön alueelle sijoittautuneiden yritysten yhteisön alueella suorittamista palveluista, jotka koskevat tavaroita, jotka on jo "myyty vietäviksi yhteisön tullialueelle". Näiden palvelujen tarjoamista koskevissa sopimuksissa ei mainita mitään maksuja, jotka koskisivat hunajan myyntiä cif Hampuri -ehdoin.

22. Tästä syystä on syytä soveltaa yhteisön tuomioistuimen oikeuskäytäntöä,[7] jonka mukaan tuontitavaroiden oston yhteydessä ostajalle suoritetuista palveluista suoritetut korvaukset eivät kuulu tavaroiden tullausarvoon, ellei asetuksen N:o 1224/80 8 artiklassa säädetyistä tarkistuksista muuta johdu.

23. Tässä säännöksessä säädetään kuitenkin vain, että mukaan lasketaan ainoastaan kulut siihen paikkaan saakka, jossa tavarat tuodaan yhteisön tullialueelle. Sitä vastoin tämän jälkeen muista tavaroihin liittyvistä palveluista syntyneitä kuluja ei sisällytetä kauppa-arvoon.

24. Sommer kuitenkin esittää, että analysointikulut olisi rinnastettava erilaisista palveluista aiheutuneisiin kustannuksiin, kuten purku- tai kuljetuskustannuksiin, joiden osalta yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, ettei niitä sisällytetä kauppa-arvoon.[8] Tämän mukaan ei olisi mitään syytä kohdella yhteisön alueella tapahtuvaa kuljetusta tai varastointia eri tavalla kuin tavaran laatua koskevaa analyysia.

25. Lisäksi pääasian kantaja toteaa, että yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, että määräpaikkaan saapuneen tavaran määrän toteamisesta aiheutuneita kustannuksia ei saa sisällyttää tullausarvoon.[9] Näin ollen on vaikea ymmärtää, miksi määräpaikkaan saapuneen tavaran laadun toteamisesta aiheutuneita kustannuksia pitäisi kohdella toisella tavalla.

26. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin sekä komissio korostavat, että myyjä oli sitoutunut toimittamaan hunajaa,

7 — Asia C-21/91, Wünsche, tuomio 4.6.1992 (Kok. 1992, s. I-3647).

8 — Asia 290/84, Mainfrucht Obstverwertung, tuomio 10.12.1985 (Kok. 1985, s. 3909).

9 — Asia 65/85, Van Houten, tuomio 4.2.1986 (Kok. 1986, s. 447).

jonka laatu oli määritetty kauppasopimuksessa viittauksella "myyjän kyseisen alan Saksan lainsäädännön mukaisesti suorittamaan tapauskohtaiseen analyysiin". Sopimus sisältää lisäksi seuraavan lausekkeen: "muut ehdot: jos tulos on myönteinen kustakin konossementista (bill of lading) otetun kymmenen näytteen osalta ja jollei vastaavien analyysien tuloksista muuta johdu".

27. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ja komission mukaan myyjä pystyi näin ollen vasta edellä mainittujen analyysien tekemisen jälkeen täyttämään velvollisuutensa sellaisen hunajan toimittamisesta, jonka laadun todistetaan vastaavan sovittua laatua, sillä asiassa on riidatonta, että Neuvostoliitosta peräisin olevan hunajan mukana ei ollut minkäänlaista todistusta. Näin ollen analyysien tekemistä voidaan pitää asetuksen N:o 1224/80 mukaisena myynnin edellytyksenä. Näin ollen se, että Sommer maksoi kauppasopimuksen lisäasiakirjojen mukaisen kertakorvauksen, jolla oli tarkoitus kattaa analyyseista aiheutuneet kulut, oli myös myynnin edellytys, ja kyseinen summa on siis asetuksen N:o 1224/80 3 artiklan mukaisesti sisällytettävä tullausarvoon.

28. Edellä esitetystä ilmenee selvästi, että yhtäältä Sommerin sekä toisaalta ennakkoratkaisupyyntöä esittäneen tuomioistuimen ja komission välinen erimielisyys koskee käsitteen "maahan tuotujen tavaroiden myynnin edellytys" merkitystä, joka on esitetty edellä mainitun asetuksen N:o 1224/80 3 artiklan 3 kohdan a alakohdassa, josta ilmenee, että tullausarvo käsittää "kaikki maahan tuotuja tavaroita koskevat maksut, jotka ostaja on suorittanut tai tämän on suoritettava myyjälle maahan tuotujen tavaroiden myynnin edellytyksenä tai kolmannelle myyjän velvollisuuden täyttämiseksi".

29. Nyt on tutkittava, miten tätä säännöstä on tulkittava pääasiassa tehtyjen sopimusten kaltaisten sopimusten yhteydessä.

30. Komissio esittää, että kauppasopimus koskee hunajaa, jonka laatu on täsmennetty viittauksella analyyseihin. Tästä voitaisiin todellakin johtaa, niin kuin komissio on tehnytkin, että analyysien tekeminen on asetuksessa N:o 1224/80 tarkoitettu "myynnin edellytys". Johtaako tämä kuitenkaan siihen, että sopimuspuolten väliset analyysikulujen maksamisesta tehdyt sopimukset ovat niin ikään "myynnin edellytys"?

31. Tältä osin tulisi ensimmäisenä mieleen, että sopimukset on erotettavissa itse myynnistä eivätkä näin ollen ole sen edellytys.

32. Näin ollen pitäisi tietää, johtaako se, ettei ostaja maksa analyysikuluja, kauppaa koskevan oikeustoimen mitätöimiseen tai vähintään siihen, että myyjä voi saada sitä koskevan oikeustoimen kumotuksi.

33. Nähdäkseni ei kuitenkaan ole kiistattomasti osoitettu, että jos ostaja kieltäytyisi maksamasta myyjän hänelle suorittamista lisäpalveluista kertakorvauksen sillä perusteella, että hän on tyytymätön joihinkin näistä palveluista, mutta maksaisi kuitenkin itse tavaran hinnan, kauppa olisi väistämättä mitätön. Kertakorvauksen maksusta tulisi varmasti riitaa, mutta mahdollisesti riita ei vaikuttaisi koko kaupan pätevyyteen.

34. Asiaa koskeva epävarmuus lisääntyy entisestään, jos tutkimme seuraavanlaista vaihtoehtoa: oletetaan, että myyjä toimittaa tavaran, saa maksun ja huomaa saaneensa myös riidanalaisen kertakorvauksen ennen kuin käy ilmi, ettei kyseessä ollut hunaja ollut myyntikelpoista, koska se ei ollut sitä koskevien vaatimusten mukaista. Tällaisessa tapauksessa on selvää, että ostaja voi palauttaa tavaran ja saada tavarasta maksetun summan takaisin. Onko yhtä selvää, että hän voi saada myös kertakorvauksen takaisin, vaikka tällä on tarkoitus kattaa tosiasiallisesti suoritetuista palveluista, kuten kuljetuksesta ja analyyseista, aiheutuneet kustannukset?

35. Samoin jos hunajan laatu ei vastaa sovittua mutta on kuitenkin myyntikelpoista, osapuolet voivat neuvotella uudesta kaupasta alhaisempaan hintaan. Riidanalaiseen kertakorvaukseen tämä ei kuitenkaan vaikuttaisi millään tavalla, vaikka voitaisiinkin ajatella, että asiassa on tehty uusi kauppa.

36. Pitääkö näin ollen ajatella, että riidanalaisen kertakorvauksen maksaminen ei ole "myynnin edellytys" ja että kyseinen summa ei täten sisälly asetuksessa N:o 1224/80 tarkoitettuun tullausarvoon?

37. Sommer viittaa tämän asian osalta edellä mainitussa asiassa Van Houten annettuun tuomioon ja katsoo, että tässä asiassa riidanalaisen laadun määrittämistä sekä määrän määrittämistä, joka oli riidan kohteena asiassa Van Houten annetussa tuomiossa, olisi käsiteltävä samalla tavalla. On kuitenkin pakko todeta, että viimeksi mainitussa asiassa ostaja punnitutti omin varoin tavaran sen vastaanottamisen yhteydessä. Nyt esillä olevassa asiassa tilanne on erilainen, sillä ostaja uskoi analyysien tekemisen myyjälle ja maksoi tälle siitä.

38. Kuten olemme huomanneet, Sommer tukeutuu niin ikään edellä mainittuun asiassa Wünsche annettuun tuomioon, josta ilmenee, että asetuksen N:o 1224/80 3 artiklan 1 kohdan mukaan "tuontitavaroiden oston yhteydessä ostajalle suoritetuista palveluista maksettu korvaus ei kuulu tavaroiden tullausarvoon". [10]

39. Asiassa Wünsche kyse oli kuitenkin rahoituspalvelusta, joka siitä huolimatta, että se helpotti ostajaa hankkimaan kyseessä olevat tavarat, ei muuttanut niiden luontaista arvoa.

10 — Edellä mainitussa asiassa Wünsche annetun tuomion 16 kohta.

40. Nyt esillä oleva asia poikkeaa olennaisesti edellisissä kohdissa mainitusta tilanteesta. Nimittäin ilman analyyseja tuodun tavaran laatua ei ole määritetty, ja sen myyntimahdollisuudet ovat epävarmat. Sitä vastoin sen jälkeen kun tavarasta on todistus, joka osoittaa sen olevan Honigverordnungin sääntöjen mukaista, tuodulla hunajalla on selvästi lisäarvoa, koska sen laatu ja näin ollen sen myyntimahdollisuudet ovat tulleet kiistattomiksi.

41. Tämä huomio on ratkaiseva. Vakiintuneen oikeuskäytännön[11] mukaan asetuksen N:o 1224/80 tavoitteena on taata sellaisten tullausarvojen soveltaminen, jotka eivät ole kuvitteellisia eivätkä omavaltaisia, vaan jotka päinvastoin vastaavat kyseisten kauppojen taloudellisia realiteetteja.

42. Kuten olen kuitenkin todennut, sellaisen tavaran taloudellinen arvo, jonka laadusta on myyjän esittämä todistus, on sellaisen tavaran taloudellista arvoa suurempi, josta todistusta ei ole. Juuri tämän eron vuoksi tullausarvon laskemisessa on siten perusteltua ottaa huomioon tällaisesta todistuksesta maksettavat kustannukset.

43. Haluan lisäksi huomauttaa, että yhteisöjen tuomioistuin katsoi asiassa Malt antamassaan tuomiossa,[12] että tuodun naudanlihan aitoustodistuksen hankintaan liittyvät kustannukset pitäisi sisällyttää tavaran tullausarvoon. Kuitenkin näillä todistuksilla, joiden olemassaolon yhteisön lainsäädäntö asetti edellytykseksi lihan tuonnille tullittomasti, oli sama tehtävä kuin riidanalaisilla analyyseilla, sillä niiden avulla taattiin, että tavarat olivat tiettyjen vaatimusten mukaisia. Näin ollen tällä tapauksella on joitakin yhtäläisyyksiä nyt esillä olevan asian kanssa, vaikka yhteisöjen tuomioistuin päätyikin tähän eri syiden perusteella kuin minä, sillä se perusteli johtopäätöksensä tavaran ja todistusten välisellä erottamattomalla yhteydellä.

44. Riidanalaiset kertakorvaukset eivät koske ainoastaan analyysikuluja vaan myös satamamaksuja ja yhteisön sisäisistä kuljetuksista aiheutuneita kuluja. Näin ollen voitaisiin kysyä, onko sen perusteella, että analyysikulut ovat osa tullausarvoa, perusteltua sisällyttää koko kertakorvaus tullausarvoon. Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetty kysymyshän, vaikka siinä viitataankin näihin kertakorvauksiin, koskee erityisesti analyyseihin liittyviä ongelmia.

45. Sivuhuomautuksena totean, että komissio sekä ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin esittävät perustellusti, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön[13] mukaan kuljetuskulut voidaan vähentää tullausarvosta vain, jos

11 — Esimerkkinä voidaan mainita edellä mainitussa asiassa Van Houten annetun tuomion 13 ja 14 kohta sekä asia C-11/89, Unifert, tuomio 6.6.1990 (Kok. 1990, s. I-2275, 35 kohta).

12 — Asia C-219/88, Malt, tuomio 28.3.1990 (Kok. 1990, s. I-1481).

13 — Ks. edellä mainitussa asiassa Mainfrucht Obstverwertung annettu tuomio.

ne on esitetty erotettuna tavaroiden hinnasta. Koska näin ei ole esillä olevassa asiassa, kysymys siitä, missä suhteessa kertakorvaus olisi pitänyt vähentää tullausarvosta, ei ole ajankohtainen.

46. Katson näin ollen, että ensimmäiseen kysymykseen on syytä vastata seuraavasti:

Neuvostoliitosta vuosina 1989—1991 tuodun hunajaerän kauppa-arvoon sisältyvät ne asetuksen N:o 1224/80, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 3193/80, 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut "kulut" (Spesen) tai "eri toimenpiteiden suorittamisesta aiheutuneet kustannukset" (Abwicklungskosten), jotka saksalainen tuontiyritys sopimusten mukaisesti laskuttaa ostajalta erikseen, kun tuontiyrityksen on otettava tuoduista tavaroista näytteitä ja esitettävä kemiallisen analyysin tulos sen osoittamiseksi, että tavara vastaa laadultaan kyseisen alan Saksan lainsäädäntöä.

*Toinen ennakkoratkaisukysymys*

47. Siinä tapauksessa, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa ensimmäiseen kysymyksen myöntävästi, ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin kysyy, onko komission 28.9.1995 tekemä päätös mitätön.

48. Komissio katsoo, ettei tähän kysymykseen ole syytä vastata, sillä päätöstä ei voida riitauttaa. Nimittäin vaikka päätöstä ei ole osoitettu pääasian kantajalle vaan Saksan liittotasavallalle, sen sisältö koski suoraan ja erikseen kantajaa, ja kantajan olisi pitänyt esittää EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 230 artikla) neljännen alakohdan mukaan päätöstä koskeva kumoamiskanne heti, kun se sai tiedon päätöksestä.

49. Komissio viittaa tämän asian osalta yhteisöjen tuomioistuimen asiassa TWD Textilwerke Deggendorf 9.3.1994 antamaan tuomioon. [14] Tästä tuomiosta seuraa, että jos hyväksyttäisiin, että asianomainen voisi kansallisessa tuomioistuimessa vastustaa komission tekemän päätöksen täytäntöönpanoa vetoamalla sen lainvastaisuuteen, hänelle annettaisiin näin oikeus kiertää se, että päätöksestä on tullut suhteessa asianosaiseen lainvoimainen kanteen nostamiselle asetetun määräajan päätyttyä. Toisin sanoen ennakkoratkaisupyynnön esittämistä ei saa käyttää väärin korvaamaan nostamatta jäänyttä kumoamiskannetta. Päätöksen peruuttamattomuus estäisi sen pätevyyden tutkimisen ennakkoratkaisumenettelyn yhteydessä.

50. Esillä olevassa asiassa yhteisöjen tuomioistuimen pääasian osapuolille esittämät kysymykset osoittivat, että komission 28.9.1995 tekemän päätöksen lähetti kantajalle vastaaja, HDZ, 27.11.1995 kirjatulla kirjeellä. Kirjeessä kiinnitettiin kan-

14 — Asia C-188/92, TWD Textilwerke Deggendorf, tuomio 9.3.1994 (Kok. 1994, s. I-833; Kok. Ep. XV, s. 67).

tajan huomiota myös mahdollisuuteen nostaa komission päätöstä vastaan kanne EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan mukaisesti.

51. Onko tämän perusteella katsottava, että nyt esillä olevaan asiaan voidaan soveltaa asiassa TWD annettua tuomiota?

52. Tältä osin on syytä esittää seuraavat huomautukset.

53. Yhteisöjen tuomioistuin täsmensi TWD-tuomion 25 kohdassa, että sen tulkinta päti "pääasian kaltaisten tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen vallitessa".

54. Asiassa TWD oli kyse Saksan liittotasavallalle osoitetusta komission päätöksestä, jonka mukaan kyseisen jäsenvaltion Deggendorf-yhtiölle myöntämät tuet oli myönnetty vastoin EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan (josta on tullut EY 88 artikla) 3 kohtaa ja olivat näin ollen lainvastaisia. Komissio oli velvoittanut Saksan liittotasavallan perimään tuet takaisin, minkä se tekikin. Deggendorf-yhtiö nosti tämän jälkeen saksalaisessa tuomioistuimessa kanteen kansallisen viranomaisen komission päätöksen täytäntöönpanemiseksi tekemästä hallintotoimesta.

55. Heti aluksi voidaan todeta, että toisin kuin asiassa TWD, nyt esillä olevassa asiassa ei ole kyse valtiontuista ja näin ollen ensi katsomalta sen "tosiseikat ja oikeudelliset seikat" ovat erilaisia.

56. Yhteisöjen tuomioistuin on tosin viitannut asiassa TWD annettuun tuomioon kahdessa sellaisessa asiassa, jotka eivät liittyneet valtiontukiin. [15] Tuomioiden perusteella ei voida kuitenkaan tehdä johtopäätöksiä tämän oikeuskäytännön aineellisesta soveltamisesta muihin tapauksiin, koska näissä kahdessa asiassa yhteisöjen tuomioistuin viittasi kyseiseen oikeuskäytäntöön ainoastaan todetakseen, että sitä ei voitu missään tapauksessa soveltaa sen soveltamiseksi vaadittavan erään toisen edellytyksen täyttymättä jäämisen vuoksi.

57. Valtiontuet asiassa TWD poikkeavat kuitenkin monella tavalla nyt esillä olevasta asiasta. Näin ollen oikeusvarmuutta koskevalla vaatimuksella, josta yhteisöjen tuomioistuin katsoi TWD-tuomiossa, että sen johdosta ei ole mahdollista asettaa yhä uudelleen ja uudelleen kyseenalaiseksi jonkin päätöksen pätevyyttä, ei välttämättä ole samaa merkitystä nyt esillä olevassa asiassa. Nimittäin riidanalaisilla päätöksillä on usein valtiontukien alalla ratkaiseva merkitys tukea saavan yrityksen lisäksi myös sen kilpailijoille. Tullien palauttamisen tai korvaamisen osalta tällaista vaikutusta ei ole.

15 — Asia C-241/95, Accrington Beef ym., tuomio 12.12.1996 (Kok. 1996, s. I-6699) ja asia C-408/95, Eurotunnel ym., tuomio 11.11.1997 (Kok. 1997, s. I-6315).

58. Lisäksi toinen asiassa TWD annetun oikeuskäytännön soveltamisen puolesta esitetty peruste on se, että suoran kanteen menettely kirjelmien vaihtoineen olisi ennakkoratkaisumenettelyä asianmukaisempi asioissa, joissa riidanalaisen säädöksen antajan on täytynyt suorittaa monimutkaisia taloudellisia arvioita. Tätä perustetta ei voida soveltaa esillä olevassa asiassa, sillä mistään tämänkaltaisesta arviosta ei ole kyse.

59. Lisäksi esillä olevan tapauksen "tosiseikat ja oikeudelliset seikat" muistuttavat paljon enemmän asiaa Foto-Frost [16] kuin asiaa TWD. Nimittäin asiassa Foto-Frost annettu tuomio koski tullimaksujen jälkikantoa. Myös tässä asiassa taloudellinen toimija, joka ei ollut esittänyt kumoamiskannetta perustamissopimuksen 173 artiklassa määrätyssä määräajassa, riitautti komission päätöksen pätevyyden kansallisessa tuomioistuimessa. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi kuitenkin, että kansallisella tuomioistuimella oli oikeus esittää pätevyyttä koskeva ennakkoratkaisupyyntö.

60. On totta, että edellä mainitussa asiassa Foto-Frost komission riidanalainen päätös perustui tullien jälkikantoa koskevaan asetukseen eikä tullien palauttamista ja peruuttamista koskevaan asetukseen kuten esillä olevassa asiassa. On kuitenkin vaikea ymmärtää, miten tämä ero olisi merkittävä kumoamiskanteen ja ennakkoratkaisupyynnön välisen suhteen kannalta.

16 — Asia 314/85, Foto-Frost, tuomio 22.10.1987 (Kok. 1987, s. 4199; Kok. Ep. IX, s. 235).

61. Niin ikään on totta, että edellä mainitussa asiassa Foto-Frost annetussa tuomiossa ei täsmennetty, oliko taloudelliselle toimijalle ilmoitettu nyt esillä olevan asian tavoin hänelle vastaisesta päätöksestä sekä hänen käytettävissään olevista muutoksenhakukeinoista. Tällä seikalla ei kuitenkaan ole merkitystä, sillä tässä asiassa yhteisöjen tuomioistuin otti ennakkoratkaisupyynnön käsiteltäväksi pohtimatta edes sitä, olisiko taloudellinen toimija voinut nostaa kumoamiskanteen.

62. Yleisten huomioiden lisäksi on syytä korostaa yhtä esillä olevan asian erityispiirrettä.

63. Kiista alkoi toimivaltaisen viranomaisen 29.7.1992 tekemästä ja pääasian kantajalle osoittamasta verotusta koskevasta oikaisupäätöksestä.

64. Kantaja valitti päätöksestä 11.8.1992. Hänen valituksensa hylättiin, ja hän nosti Finanzgericht Bremenissä asiasta kanteen. Finanzgericht Bremen kumosi 12.4.1994 antamallaan tuomiolla verotusta koskevan oikaisupäätöksen sellaisena kuin se oli oikaisuvaatimuksesta annetussa päätöksessä.

65. Edellä mainitun 12.4.1994 annetun tuomion jälkeen toimivaltainen tulliviranomainen ei katsonut voivansa kumota tuomion mukaisesti muita kantajan rii-

tauttamia tullin jälkikantoa koskevia päätöksiä. Sitä vastoin se otti yhteyttä Saksan liittotasavallan talousministeriöön, joka kysyi 27.3.1995 komissiolta, oliko tullit palautettava tai peruutettava.

66. Komissio päätti 28.9.1995, ettei tuontitullien palauttaminen ollut perusteltua. Tulliviranomainen hylkäsi tämän jälkeen neljällä 20.2.1996 tehdyllä päätöksellä verotuspäätöksiä koskevat oikaisuvaatimukset perusteettomina.

67. Tämän jälkeen 21.3.1996, eli perustamissopimuksen 173 artiklassa säädetyn määräajan päättymisen jälkeen, pääasian kantaja nosti kanteen näistä verotusta koskevista oikaisupäätöksistä, sellaisina kuin ne olivat oikaisuvaatimuksista annetuissa päätöksissä.

68. Edellä esitetystä ilmenee, että yksi ratkaiseva edellytys asiassa TWD annetun tuomion soveltamiseksi ei täyty esillä olevassa asiassa. Nimittäin tuomion 24 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin korosti, että yritys oli täysin tietoinen komission päätöksestä ja olisi aivan epäilemättä voinut riitauttaa päätöksen perustamissopimuksen 173 artiklan nojalla.

69. Nyt esillä olevassa asiassa Sommer joutui kuitenkin tekemisiin tullien peruutusta koskevan komission päätöksen kanssa, vaikka se itse halusi saada kumotuksi eri asiaa, eli tullien jälkikantoa koskevat kansalliset päätökset. Näin ollen Sommer on aivan perustellusti voinut alkaa epäillä sitä, voiko hän riitauttaa päätöksen. Epäilyt korostuivat sitäkin suuremmalla syyllä, ettei asiakirjoista ilmene, että kansalliset viranomaiset olisivat ilmoittaneet Sommerille siitä, että ne olivat saattaneet asian komission käsiteltäväksi, eikä siitä, mihin asian vieminen komission käsiteltäväksi perustuu.

70. Nimittäin Finanzgerichtin 12.4.1994 antaman tuomion jälkeen, jossa katsottiin, että tullien jälkikannosta oli aiheellista luopua, Sommerin olisi pitänyt odottaa pikemminkin, että asiassa annetaan asetukseen N:o 1697/79 (tullien jälkikanto) perustuva komission päätös asetukseen N:o 1430/79 (peruutus ja palautus) mukaisesti tehdyn päätöksen sijasta.

71. Tällaisessa tilanteessa Sommer ei ainoastaan voinut epäillä mahdollisuuksiaan riitauttaa kyseinen päätös vaan sillä oli ehkä sitäkin suurempia epäilyjä sen suhteen, oliko riitauttaminen tarpeellista. Sommerilta ei nimittäin voida kohtuudella vaatia, että se ymmärtäisi, että ellei se riitauta kyseistä päätöstä, se menettää mahdollisuuden voittaa asia kansallisessa tuomioistuimessa siitä huolimatta, että se oli nostanut kanteen toisen kuin komission päätöksen perusteena olevan säädöksen nojalla.

72. Lopputulos olisi kuitenkin tämä, jos asiaan sovellettaisiin asiassa TWD annettua tuomiota.

73. Lisäksi on syytä huomioida, että yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa komissio vastaan AssiDomän Kraft Products ym. hiljattain 14.9.1999 antamassaan tuomiossa,[17] että asiassa TWD annettu tuomio perustui ensinnäkin nimenomaan siihen, että kanteen nostamista koskevien määräaikojen tarkoituksena on varmistaa oikeusvarmuus estämällä kanteiden nostaminen yhä uudelleen ja uudelleen sellaisista yhteisön säädöksistä, joilla on oikeudellisia vaikutuksia, sekä toiseksi hyvän oikeudenhoidon ja prosessiekonomian vaatimuksiin (tuomion 61 kohta).

74. Kuitenkin nyt esillä olevan asian kaltaisissa asioissa hyvää oikeudenhoitoa ja prosessiekonomiaa koskevien näkökohtien pitäisi nimenomaan saada teidät olemaan vaatimatta kantajaa nostamaan kansallisessa tuomioistuimessa nostamansa kanteen lisäksi kanteen myös yhteisöjen tuomioistuimessa jo sen takia, että se joutuisi nostamaan kumoamiskanteen ihan turvaamistoimena sillä olevien perusteltujen epäilyjen takia.

75. Menettelyn keston ja kustannusten kannalta ei olisi myöskään järkevää vaatia kantajaa nostamaan tällainen kanne. Vastauksessaan yhteisöjen tuomioistuimen esittämään kysymykseen Sommer esittää, mielestäni oikeutetusti, että sellaisen oikeudenkäynnin kustannukset tulisivat liian kalliiksi riidanalaiseen summaan nähden. Se korostaa, että kaikkien taloudellista kannattavuutta ajattelevien osapuolten olisi näin ollen luovuttava oikeuksiensa ajamisesta, mikä rajoittaisi niiden oikeutta tulla kuulluksi. Kantaja esittää myös, miksi ennakkoratkaisumenettelyn kustannukset ovat huomattavasti alhaisemmat kuin suoran kanteen kustannukset, ja lisää, että kansallisen tuomioistuimen jo tekemän asian käsittelytyön ansiosta osapuolet voivat luopua suullisesta menettelystä huomattavasti luottavaisemmin mielin ja näin säästää oikeuskäsittelyyn saapumisesta aiheutuvat matkakulut.

76. Edellä esitettyjen syiden takia en voi yhtyä komission arvioon, joka koskee sitä, voidaanko asiassa TWD annettua tuomiota soveltaa esillä olevassa asiassa.

77. Näin ollen on syytä tutkia komission päätöksen pätevyys. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on esittänyt tämän osalta seuraavat huomiot.

78. Ensinnäkin se korostaa, että yhteisöjen tuomioistuinten oikeuskäytännöstä ilmenee, että kantajalla oli oikeus tulla kuulluksi esillä olevan asian kaltaisissa menettelyissä. Tätä oikeutta on ilmeisesti kuitenkin loukattu, koska komissio teki päätöksensä pelkästään kansallisen tuomioistuimen antaman aikaisemman tuomion ja valtiovarainministeriön lyhyen

17 — Asia C-310/97 P, Kok. 1999, s. I-5363.

asiakirjan perusteella, johon kantaja ei saanut tutustua. Lisäksi komissio ei ilmeisesti missään vaiheessa antanut kantajalle mahdollisuutta esittää huomautuksiaan.

79. Yhdyn tähän arvioon, johon komissio ei muuten ole ottanut kantaa.

80. Yhteisöjen oikeuskäytännöstä nimittäin ilmenee,[18] että puolustautumisoikeuksia on kunnioitettava kaikissa sellaisissa menettelyissä, jotka voivat päättyä yksityiselle oikeussubjektille vastaiseen päätökseen, myös silloin, jos erityisiä menettelysäännöksiä ei ole. Puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen on näin ollen tuontitullien peruuttamista tai palauttamista koskevien komission päätösten pätevyyden edellytys.[19]

81. Näin ollen se, että esillä olevassa asiassa kyseessä oleva komission päätös oli tehty ennen kuin yhteisön tullikoodeksia muutettiin lisäämällä siihen 906 a artikla,[20] jossa määrätään menettelysäännöistä, ei tarkoita sitä, ettei puolustautumisoikeuksia koskevaa periaatetta sovellettaisi tässä tapauksessa.

82. Lisäksi on syytä huomauttaa, kuten ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin aivan perustellusti tekeekin, että yhteisöjen tuomioistuin katsoi asiassa Technische Universität München antamassaan tuomiossa,[21] joka koski tieteellisen laitteen tuontiin myönnettyä tullivapautta, että koska kyse oli monimutkaisia teknisiä arviointeja koskevasta hallinnollisesta menettelystä, olemassa oleva komission harkintavalta on sidottu erottamattomasti yhteen yhteisön oikeusjärjestyksessä annettujen takeiden noudattamisen kanssa. Näihin takeisiin kuuluu muun muassa asianomaisen oikeus tulla kuulluksi.

83. On totta, että asetuksen N:o 1430/79 13 artiklan soveltaminen ei edellytä komissiolta monimutkaisia teknisiä arvioita. Nähdäkseni kyse ei niinkään ole siitä, ovatko komission tekemät arviot teknisiä vai eivät, vaan yleisesti ottaen itse harkintavallan olemassaolosta.

84. Kuten tuomioistuin on osuvasti todennut asiassa France-aviation antamassaan tuomiossa,[22] tässä tapauksessa tämän

18 — Ks. esim. asia C-135/92, Fiskano v. komissio, tuomio 29.6.1994 (Kok. 1994, s. I-2885, 39 kohta).

19 — Ks. esim. yhdistetyt asiat C-121/91 ja C-122/91, CT Control (Rotterdam) ja JCT Benelux v. komissio, tuomio 6.7.1993 (Kok. 1993, s. I-3873).

20 — Säännös lisättiin asetuksen N:o 2454/93 muuttamisesta 29.7.1998 annetulla komission asetuksella N:o 1677/98 (EYVL L 212, s. 18), ja siinä säädetään, että kun komissio "aikoo tehdä palautuksen tai peruutuksen hakijan kannalta kielteisen päätöksen", sen on annettava tälle "kirjallisesti tiedoksi väitteensä ja kaikki asiakirjat, joihin se kyseiset väitteensä perustaa. Palautuksen tai peruutuksen hakijan on esitettävä kantansa kirjallisesti yhden kuukauden määräajassa siitä, kun väitteet lähetettiin — — ".

21 — Asia C-269/90, Technische Universität München, tuomio 21.11.1991 (Kok. 1991, s. I-5469; Kok. Ep. XI, s. 485).

22 — Asia T-346/94, France-aviation v. komissio, tuomio 9.11.1995 (Kok. 1995, s. II-2841, tuomion 32—34 kohta).

yhteisöjen tuomioistuimen usein "yleiseksi kohtuullisuuslausekkeeksi" [23] kutsuman säännöksen soveltaminen edellyttää sitä, että komissiolla on harkintavaltaa. Komission on erityisesti määritettävä, onko kyseessä säännöksessä tarkoitettu "erityistilanne", mikä edellyttää, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, kaikkien päätöksen tekemisen kannalta olennaisten oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen yksilöimistä ja vertaamista keskenään.

85. Komission on myös selvitettävä, onko kyse asianomaisen välinpitämättömyydestä, jonka pitää lisäksi olla "ilmeistä", tai onko kysymyksessä "vilpillinen menettely". Komission on näin ollen arvioitava tullivelallisen käytöstä.

86. Tästä seuraa varsinkin, että tullivelalliselle on täytynyt antaa mahdollisuus esittää asianmukaisesti oma kantansa.

87. On kuitenkin todettava, että tässä, kuten myös edellä mainitussa asiassa France-aviation, komissio päätti moittia tullivelallista "ilmeisestä välinpitämättömyydestä" antamatta tälle mahdollisuutta esittää huomautuksia.

88. Lisäksi ilmenee, että komission päätös oli tehty erityisesti erään sellaisen valtiovarainministeriön raportin perusteella, jossa ministeriö oli ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mukaan esittänyt kantajan kantaan nähden päinvastaisen kannan.

89. Ennakkoratkaisupyynnössä ei sen sijaan mainita, että kantajan esittämät perusteet olisi ilmoitettu komissiolle. Komissio teki nimittäin päätöksensä pelkästään edellä mainitun raportin sekä ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen aiemmin antaman tuomion perusteella. Tosin voidaan olettaa, että lukemalla edellä mainitun tuomion komissio olisi voinut tutustua osaan kantajan esittämistä perusteista. On kuitenkin syytä muistuttaa, että kyseinen tuomio koski tullien kantamisesta jälkikäteen tehtyjen muiden päätösten pätevyyttä. Näin ollen ei voida katsoa, että komissio olisi voinut löytää kyseisestä tuomiosta kaikki perusteet, jotka kantaja olisi voinut esittää sellaisen kysymyksen yhteydessä, joka koskee sitä, onko tullit mahdollista palauttaa tai peruuttaa. Muistutettakoon vielä, että valtiovarainministeriö esitti kysymyksen tämän tuomion antamisen jälkeen.

90. Näin ollen on katsottava, että komission päätös, jossa arvostellaan vakavasti kantajaa ilmeisestä välinpitämättömyydestä, on tehty ilman, että kantaja olisi voinut asianmukaisesti esittää perusteitaan. Päätös on tästä syystä todettava pätemättömäksi puolustautumisoikeuksien loukkaamisen vuoksi.

23 — Ks. esim. asia 283/82, Schoellershammer v. komissio, tuomio 15.12.1983 (Kok. 1983, s. 4219, tuomion 7 kohta).

91. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin esittää lisäksi yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella, että riidanalaisen päätöksen perusteet ovat riittämättömät.

92. Komissio tyytyi toteamaan riidanalaisen päätöksen tyyliä muistuttavalla ytimekkyydellä, että se pitää päätöstään riittävän perusteltuna.

93. Myös tämän kohdan osalta olen samaa mieltä ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen kanssa. On nimittäin todettava, että kyseinen päätös koostuu pääasiassa väitteistä, joita ei ole perusteltu.

94. Ensinnäkin komission toteamus, jonka mukaan riidanalaiset summat olivat todellakin osa tullausarvoa, ei kuitenkaan ole peruste tullien palauttamisen tai peruuttamisen epäämiselle. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mielestä tällaisten toteamusten esittäminen ei sitä paitsi kuulu komission toimivaltaan.

95. Tämä toteamus sisältää nimittäin kannanoton siitä, että tullimaksut saatiin kantaa, mikä on välttämätön edellytys sille, että kysymystä tullien peruuttamisesta tai palauttamisesta voidaan käsitellä, mutta siitä ei voida tehdä johtopäätöstä siitä, onko tullien peruuttaminen tai palauttaminen perusteltua vai ei.

96. Komission päätöksessä on vain kaksi lyhyttä väitettä niiden erityistilanteiden osalta, jotka täyttävät asetuksessa N:o 1430/79 vaaditut edellytykset tullien peruuttamiselle tai palauttamiselle.

97. Siinä esitetään aluksi, että se, että kansalliset viranomaiset eivät ole havainneet erehdystä aiemmassa tarkastuksessa, ei ole asetuksessa N:o 1430/79 tarkoitettu erityistilanne.

98. Komissio ei kuitenkaan selitä millään lailla sitä, millä perustein se tuli kyseiseen johtopäätökseen, vaikka juuri se on olennainen kysymys. Menettelyn tavoitteena on nimittäin mahdollistaa asetuksen N:o 1430/79 asianmukainen soveltaminen yksittäisessä tapauksessa, mikä edellyttää sen määrittämistä, muodostavatko kansallisten viranomaisten kuvailemat tosiseikat asetuksessa tarkoitetun "erityistilanteen". Komissio tyytyy kuitenkin vain toteamaan, ettei näin ole.

99. Päätöksen lukemisen perusteella ei näin ollen voida määrittää, mihin seikkoihin komission tulkinta asetuksen N:o 1430/79 13 artiklasta perustuu.

100. Toisella, yhtä lyhytsanaisella ja ehdottomalla väitteellä komissio esittää, että "kansallisen tuomioistuimen luomalla oikeustilalla" ei voi asettaa kyseenalaiseksi yhteisön oikeuden soveltamista eikä se muodosta asetuksessa N:o 1430/79 tarkoitettua erityistilannetta. Myöskään tässä ei ole minkäänlaista viittausta syihin, joiden nojalla komissio päätyi tähän johtopäätökseen.

101. Lisäksi riidanalaisessa päätöksessä esitetään jälleen kerran yhdellä lauseella, että "on osoitettu, että yritys on ollut ilmeisen välinpitämätön" eikä ole ilmoittanut tulli-ilmoituksessaan riidanalaisia kustannuksia tullausarvoon sisältyvinä.

102. Kuten ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin korosti aivan oikeutetusti liittovaltion valtiovarainministeriön samankaltaista kantaa koskevassa analyysissaan, tässä väitteessä ei ole ymmärretty todellista ongelmaa. Yritys ei nimittäin esittänyt riidanalaisia summia tulli-ilmoituksessaan, koska riidanalaisten summien sisällyttämättä jättämistä tullausarvoon ei ollut arvosteltu aiemmassa tarkastuksessa, jonka aikana yritys oli antanut tulliviranomaisen tutustua kaikkiin asiakirjoihin.

103. Todellinen kysymys on näin ollen viranomaisten vaikenemisen vaikutusten määrittely asetuksen N:o 1430/79 13 artiklan soveltamisen osalta.

104. Komission väite, jonka mukaan yritys on ollut "ilmeisen välinpitämätön", ei voi tästä syystä olla herättämättä ihmetystä. Nimittäin tämän vakavan moitteen perusteeksi riidanalaisessa päätöksessä mainitaan ainoastaan kyseisten summien sisällyttämättä jättäminen Sommerin tulli-ilmoitukseen ilman, että siinä olisi edes mainittu kysymystä asian yhteydestä edellisen tarkastuksen tulokseen.

105. Komissio ei näin ollen perustellut riittävästi kantaansa, jonka mukaan Sommer olisi syyllistynyt "vakavaan laiminlyöntiin". Ei kuitenkaan ole millään lailla selvää, että Sommerin menettely voitaisiin katsoa sellaiseksi menettelyksi.

106. Viranomaisten vaikenemisen takia tapahtunutta oikeudellista erehdystä ei voida nimittäin suoraan rinnastaa laiminlyöntiin, etenkään vakavaan laiminlyöntiin.

107. Päätöksestä ei myöskään ilmene, mihin komissio perustaa väitteensä, jonka mukaan on "todistettu", että oli tapahtunut ilmeinen laiminlyönti, koska päätöksessä ei viitata minkäänlaiseen todisteeseen.

108. Edellä mainitusta johtuu, että riidanalaisen päätöksen teksti ei läheskään vastaa yhteisön säädösten perustelujen osalta

perustamissopimuksessa ja oikeuskäytännössä asetettuja vaatimuksia. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan nimittäin EY:n perustamissopimuksen 190 artiklassa (josta on tullut EY 253 artikla) edellytetyistä perusteluista on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmettävä toimenpiteen tehneen toimielimen päättely siten, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, jotta he voivat puolustaa oikeuksiansa, ja että yhteisöjen tuomioistuin voi tutkia päätöksen laillisuuden. [24]

109. Asianomainen taloudellinen toimija ja päätöksen laillisuutta valvova yhteisöjen tuomioistuin eivät kuitenkaan pysty määrittämään riidanalaisesta päätöksestä, minkä syiden perusteella se on tehty.

110. Myös tästä syystä komission päätös on todettava pätemättömäksi.

111. Ehdotan sen vuoksi, että ennakkoratkaisukysymykseen vastataan seuraavalla tavalla:

28.9.1995 tehty komission päätös C(95) 2325 on pätemätön.

*Kolmas ennakkoratkaisukysymys*

112. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin ilmoittaa, että huolimatta komission vastakkaisesta kannasta se pysyy kannassaan, jonka mukaan asetuksen N:o 1697/79 5 artiklan 2 kohdassa esitetyt edellytykset tullien jälkikannosta luopumiselle täyttyvät esillä olevassa asiassa.

113. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin katsoo nimittäin, että Sommer päätteli edellisestä tarkastuksesta aivan perustellusti, että riidanalaiset kustannukset eivät sisälly tullausarvoon. Tästä se päätteli, että Sommerin ei voitu asetuksen N:o 1697/79 5 artiklan 2 kohdan tarkoittamalla tavalla kohtuudella olettaa havaitsevan viranomaisten erehdystä. Kansallinen tuomioistuin viittasi tältä osin yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön. [25]

114. Sommer yhtyy ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen kantaan ja täsmentää, että sen tulli-ilmoituksia koskeva uusi käytäntö on peräisin vuodelta 1984. Nimittäin ennen vuotta 1984 se vastaanotti cif Hampuri -ehdoin ostetun hunajan, varastoi sen itse sekä otatti näytteet ja teetätti analyysit. Kauppasopimus oli laadittu samoin sanamuodoin kuin nyt esillä olevassa tapauksessa, mutta palvelujen suorittamista koskevaa sopimusta ei vielä ollut. Se tehtiin vasta myöhemmin, kun ilmeni, että Kessler pystyi tarjoamaan palvelujaan Sommerille edullisemmilla ehdoilla kuin Sommer oli aiemmin saanut.

24 — Ks. esim. edellä alaviitteessä 19 mainittu asia CT Control (Rotterdam) ja JCT Benelux, tuomion 31 kohta.

25 — Asia C-64/89, Deutsche Fernsprecher, tuomio 26.6.1990 (Kok. 1990, s. I-2535, tuomion 24 kohta).

115. Sommer lisää, että vuoteen 1984 vain cif Hampuri -hinta muodosti kauppa-arvon. Sen jälkeen kun se oli muuttanut käytäntöään, viranomaiset tekivät yrityksessä tarkastuksen, jonka aikana se antoi viranomaisten tutkittavaksi sekä sopimuksen että lisäasiakirjat. Viranomaisilla ei silloin ollut mitään huomautettavaa tullausarvoa koskevasta Sommerin ilmoituksesta.

116. Sommer katsoo lisäksi, ettei sillä ollut mitään syytä odottaa asian riitauttamista, koska ainoa ero Sommerin uuden käytännön ja aiemman tilanteen välillä on se, että se ostaa nykyään kyseessä olevat palvelut mieluummin myyjältä kuin kolmannelta osapuolelta kuten se oli tehnyt aiemmin.

117. Komissio korostaa ensinnäkin sitä, että sen mukaan ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen esittämä kysymys on huonosti muotoiltu. Komission mielestä nimittäin on virheellistä väittää, ettei ole ilmennyt, että kyseinen taloudellinen toimija olisi voinut epäillä tarkastuksen lopputuloksen oikeellisuutta. Sen mukaan huolellisen taloudellisen toimijan olisi päin vastoin pitänyt havaita viranomaisten erehdys. Sillä, etteivät tulliviranomaiset puuttuneet tarkastuksessaan Sommerin käytäntöön, ei ole vaikutusta tässä yhteydessä, koska viranomaisten vaikenemista ei voida rinnastaa toimivaltaisten viranomaisten antamiin sitoviin oikeudellisiin tietoihin.

118. Komissio esittää lisäksi, että yhteisöjen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä [26] ilmenee, että asetuksen N:o 1697/79 5 artiklan 2 kohdan mukaan kansalliset viranomaiset voivat luopua jälkikannosta vain, jos seuraavat kolme edellytystä täyttyvät samanaikaisesti: tullien kantamatta jättäminen on johtunut viranomaisten omasta erehdyksestä, vilpittömässä mielessä toimineen velasta vastanneen on ollut mahdoton havaita erehdystä ja kaikkia voimassa olevia tulli-ilmoitusta koskevia säännöksiä on noudatettu.

119. Kuten on voitu jo huomata, komissio katsoo, että esillä olevassa asiassa kaikki edellytykset eivät täyty. Erityisesti sen mielestä Sommer ei toiminut vilpittömässä mielessä ja Sommerin olisi pitänyt huomata erehdys.

120. Kansallinen tuomioistuin kysyy pääasiassa, velvoitetaanko asetuksen N:o 1697/79 5 artiklan 2 kohdassa kansalliset viranomaiset luopumaan tullien jälkikannosta tässä asiassa. Nimittäin pääasian riidan kohteena on Sommerin kanne kansallisten viranomaisten päätöksestä, jolla ne kantavat sellaiset tullit jälkikäteen.

121. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä [27] ilmenee, että vaikka asetuksen N:o 1697/79 5 artiklan 2 kohdassa

26 — Asia C-370/96, Covita, tuomio 26.11.1998 (Kok. 1998, s. I-7711, tuomion 25-33 kohta).

27 — Ks. esim. edellä alaviitteessä 16 mainittu asia Foto-Frost, tuomion 22 kohta.

säädetään, että kansalliset viranomaiset "voivat" luopua tullien jälkikannosta, velasta vastaavalla on oikeus siihen, että jälkikannosta luovutaan, kun kyseisessä säännöksessä mainitut edellytykset täyttyvät.

122. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen kysymyksessä viitataan toiseen edellä esitetystä kolmesta edellytyksestä, ja kysymyksen mukaan viranomaiset ovat tehneet kyseisessä yrityksessä aiemmin tarkastuksen, jossa ei puututtu siihen, että kuluista maksettua kertakorvausta ei ollut sisällytetty samanlaisissa ostoissa tullausarvoon, ja että asiassa ei ole ilmennyt, että kyseinen taloudellinen toimija olisi voinut epäillä tarkastusten lopputuloksen oikeellisuutta.

123. Edellä esitetystä seuraa, että jos on tapahtunut tulliviranomaisten erehdys, jota toimija ei ole voinut havaita, ja luonnollisesti jos sovellettavien säännösten noudattamista koskeva edellytys täyttyy, mitä esillä olevan asian osalta ei ole kiistetty, viranomaiset eivät voi kantaa tulleja jälkikäteen.

124. Esillä olevassa tapauksessa vaikeuksia aiheuttaa se, kuten ennakkoratkaisupyynnön tehnyt tuomioistuin korostaa, että komissio ei ole samaa mieltä erehdyksen havaittavuutta koskevan Finanzgerichtin analyysin kanssa.

125. Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä [28] ilmenee, että sitä, voitiinko erehdys havaita, on arvioitava seuraavien kolmen perusteen nojalla: erehdyksen luonne, asianomaisen toimijan ammatillinen kokemus sekä toimijan osoittama huolellisuus.

126. Samoissa tuomioissa täsmennetään, että ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen tehtävänä on näiden perusteiden nojalla arvioida, oliko sen käsiteltäväksi saatetussa riita-asiassa kysymyksessä sellainen erehdys, että se olisi voitu havaita vai ei. Finanzgericht teki nimenomaan niin esillä olevassa asiassa. Ennakkoratkaisupyynnössä nimittäin esitetään sen tätä koskevat päätelmät, jotka perustuvat yhteisöjen tuomioistuimen kolmeen perusteeseen.

127. Tästä seuraa, että yhteisöjen tuomioistuin ei voi esillä olevassa asiassa, kuten komissio ehdottaa, muotoilla esitettyä kysymystä uudelleen siten, että erehdyksen havaittavuutta koskeva kysymys tutkittaisiin uudelleen. Nimittäin kuten edellä esitettiin, yhteisöjen tuomioistuimen esittämien perusteiden soveltaminen esillä olevaan asiaan kuuluu ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen toimivaltaan.

128. Ehdotan näin ollen, että Finanzgerichtin esittämään kysymykseen vastataan,

28 — Ks. esim. asia C-250/91, Hewlett Packard France, tuomio 1.4.1993 (Kok. 1993, s. I-1819, tuomion 22 kohta).

että viranomaisten on luovuttava asetuksen N:o 1697/79 5 artiklan 2 kohdan säännösten mukaisesti jälkikannosta, jos samat viranomaiset ovat tehneet kyseisessä yrityksessä aiemmin tarkastuksen, jossa ei puututtu siihen, että kuluista maksettua kertakorvausta ei ollut sisällytetty samanlaisissa ostoissa tullausarvoon, ja jos asiassa ei ole ilmennyt, että kyseinen taloudellinen toimija olisi voinut epäillä tarkastuksen lopputuloksen oikeellisuutta.

129. Jotta asian tarkastelu olisi tyhjentävä, on syytä viitata 20.6.1980 annetun komission asetuksen N:o 1573/80 2 artiklaan, jossa vahvistetaan asetuksen N:o 1697/79 [29] 5 artiklan 2 kohdan soveltamista koskevat säännökset. Se kuuluu näin:

"Kun sen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen, jonka alueella riittämättömän suuruisen summan perimiseen johtanut erehdys tapahtui, voi itse varmistaa, että kaikki perusasetuksen 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut edellytykset täyttyvät, kyseinen viranomainen voi itse päättää olla kantamatta tulleja *jälkikäteen*, jos kyseisten kantamatta jääneiden tullien määrä on alle 2 000 ecua."

29 — EYVL L 161, s. 1.

130. Säännöstä on verrattava saman asetuksen 4 artiklaan, jossa säädetään seuraavaa:

"Kun sen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen, jonka alueella erehdys tapahtui, ei pysty itse varmistamaan, että kaikki perusasetuksen 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut edellytykset täyttyvät, tai kun kantamatta jääneiden tullien määrä on vähintään 2 000 ecua, kyseisen viranomaisen on pyydettävä komissiota ratkaisemaan asia tätä koskevalla pyynnöllä, johon sisältyvät kaikki arvioinnissa tarvittavat tiedot."

131. Tämä 2 000 ecun raja, jonka ylittyessä kansallisten viranomaisten on pyydettävä komissiolta lupa luopua tullien jälkikannosta, on pidetty voimassa vuorollaan asetuksen N:o 1573/80 korvanneissa eri asetuksissa, [30] ja siitä on säädetty asetuksen N:o 2454/93 869 artiklassa.

132. Säännöstä muutettiin asetuksella N:o 1677/98, jossa säädetään, että raja on vastedes 50 000 ecua.

30 — Asetuksen N:o 1697/79 5 artiklan 2 kohdan soveltamissäännöksistä 2.8.1989 annettu komission asetus (ETY) N:o 2380/89 (EYVL L 225, s. 30) ja 23.7.1991 annettu komission asetus (ETY) N:o 2164/91 (EYVL L 201, s. 16).

133. Ehdotan näin ollen, että kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen vastataan seuraavasti:

Viranomaisten on luovuttava asetuksen N:o 1697/79 5 artiklan 2 kohdan säännösten mukaisesti jälkikannosta, jos samat viranomaiset ovat tehneet kyseisessä yrityksessä aiemmin tarkastuksen, jossa ei puututtu siihen, että kuluista maksettua kertakorvausta ei ollut sisällytetty samanlaisissa ostoissa tullausarvoon, ja jos asiassa ei ole ilmennyt, että kyseinen taloudellinen toimija olisi voinut epäillä tarkastuksen lopputuloksen oikeellisuutta.

*Neljäs ennakkoratkaisukysymys*

134. Finanzgericht kysyy pääasiallisesti, että onko siinä tapauksessa, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa kielteisesti edelliseen kysymykseen, syytä katsoa, että asetuksen N:o 1430/79 13 artiklasta johtuvat edellytykset täyttyvät joka tapauksessa.

135. Koska olen ehdottanut, että edelliseen kysymykseen on vastattava myönteisesti ja koska kansallinen tuomioistuin kysyy seuraavan kysymyksen ainoastaan siinä tapauksessa, että kysymykseen annetaan päinvastainen vastaus, ehdotan, ettei siihen vastata. Katson kuitenkin, että sen osalta on syytä esittää seuraavat huomautukset.

136. Kuten ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin perustellusti toteaa, yhteisöjen tuomioistuin [31] on jo ilmaissut selvästi kolmannessa ja neljännessä kysymyksessä kyseessä olevien säännösten välisen yhteyden.

137. Tältä osin se katsoi, että "asetuksen N:o 1430/79 13 artiklan ja asetuksen N:o 1697/79 5 artiklan 2 kohdan tavoite on sama, eli rajoittaa tuonti- ja vientitullien maksu jälkikäteen sellaisiin tapauksiin, joissa maksu jälkikäteen on perusteltua ja luottamuksensuojan kaltaisen perustavanlaatuisen periaatteen mukaista. Tästä näkökulmasta katsottuna asetuksen N:o 1697/79 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu erehdyksen havaittavuus vastaa asetuksen N:o 1430/79 13 artiklassa tarkoitettua ilmeistä välinpitämättömyyttä tai vilpillistä menettelyä niin, että asetuksen N:o 1430/79 kyseisen säännöksen edellytyksiä on tarkasteltava asetuksen N:o 1697/79 5 artiklan 2 kohdan edellytysten perusteella".

138. Tästä seuraa, että jos esitetyn kysymyksen on katsottava tarkoittavan edellytystä, jonka mukaan kysymyksessä ei saa olla petos tai vilpillinen menettely, se on todellakin aiheeton, koska kyseinen edellytys vastaa erehdyksen havaittavuutta koskevaa edellytystä, josta oli kyse edellisessä kysymyksessä.

31 — Ks. edellä alaviitteessä 28 mainitussa asiassa Hewlett Packard France annettu tuomio.

139. On syytä kuitenkin muistuttaa, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä [32] ilmenee, että asetuksen N:o 1430/79 13 artikla on yleinen kohtuullistamislauseke, jonka avulla on tarkoitus välttää, että erityistapauksissa taloudelliselle toimijalle aiheutuisi haittaa, joka olisi vältetty, jos kyseessä ei olisi ollut tällainen erityistilanne. Sitä vastoin asetuksen N:o 1697/79 5 artiklan 2 kohdan tarkoituksena on varmistaa tietyn periaatteen, eli luottamuksensuojan periaatteen noudattaminen tarkoin määritellyissä tilanteissa, eli silloin, kun kysymys on viranomaisten tekemästä erehdyksestä.

140. Näin ollen on syytä todeta, että edellä mainitussa asiassa Hewlett Packard France annetussa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että tilanne, jossa ei ollut kyse asetuksen N:o 1697/79 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitetusta "toimivaltaisten viranomaisten erehdyksestä", voi kuitenkin kuulua asetuksen N:o 1430/79 13 artiklassa tarkoitettujen "erityistilanteiden" käsitteeseen.

141. Tästä seuraa, että jos kysymys ymmärretään niin, että se koskee myös "erityistilanteen" käsitettä, kuten sen sanamuodosta voi päätellä, vastausta ei pitäisi antaa välttämättä edellisen, asetuksen N:o 1697/79 5 artiklan 2 kohtaan liittyneeseen kysymykseen annetun vastauksen perusteella. Näin ollen olisi tutkittava, miten tämä käsite pitäisi ymmärtää esillä olevan asian kohdalla.

142. Tältä osin on syytä todeta, että luettelo "erityistilanteista", jotka mainitaan asetuksen N:o 1430/79 4 a, 6 a, 11 a ja 13 artiklan soveltamissäännöksistä 12 päivänä joulukuuta 1986 annetussa komission asetuksessa (ETY) N:o 3799/86, [33] ei ole tyhjentävä ja että yhteisöjen tuomioistuinten oikeuskäytäntö sisältää useita sellaisia soveltamistapauksia, joita luettelossa ei mainita.

143. Asetuksessa N:o 3799/86 esitetyt erilaiset tilanteet ovat selkeästi poikkeuksellisia, koska kyse on tapauksista, kuten tavaroiden varastaminen, niiden poistaminen epähuomiossa tullimenettelystä, siitä, että niiden purkaminen on mahdotonta, tai tuomioistuimen määräämä kielto saattaa tavarat markkinoille.

144. Oikeuskäytännössä tarkasteltujen tapausten osalta ilmenee myös, että yhteisöjen tuomioistuimella on pikemminkin ollut taipumus tulkita kyseisessä asetuksessa tarkoitettua "erityistilanteen" käsitettä rajoittavalla tavalla. Se on katsonut, että se, että toimija on joutunut kärsimään vääristä todistuksista, ei ole "erityistilanne". [34] Lisäksi asiassa Oryzomyli Kavallas [35] yhteisöjen tuomioistuin hyväk-

32 — Ks. esim. yhdistetyt asiat 244/85 ja 245/85, Cerealmangimi ja Italgrani v. komissio, tuomio 12.3.1987 (Kok. 1987, s. 1303, 10 kohta).

33 — EYVL L 352, s. 19.

34 — Yhdistetyt asiat 98/83 ja 230/83, Van Gend & Loos ja Expeditiebedrijf Wim Bosman v. komissio, tuomio 13.11.1984 (Kok. 1984, s. 3763) ja asia C-446/93, SEIM, tuomio 18.1.1996 (Kok. 1996, s. I-73).

35 — Asia 160/84, Oryzomyli Kavallas ym. v. komissio, tuomio 15.5.1986 (Kok. 1986, s. 1633, 16 kohta).

syi tulkinnan, jonka mukaan kansallisten viranomaisten toiminta oli katsottava erityistilanteeksi, ja yhteisöjen tuomioistuin piti itsekin toimintaa poikkeuksellisena.

145. On totta, että edellä mainitussa asiassa Hewlett Packard France annetussa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin myönsi, että erään toisen jäsenvaltion viranomaisten kyseisen tuojayhtiön kanssa samaan konserniin kuuluvalle yhtiölle antama virheellinen tieto oli asetuksessa N:o 1430/79 tarkoitettu erityistilanne.

146. Pitääkö näin ollen katsoa, että tässä tapauksessa on niin ikään kyse erityistilanteesta?

147. Tällaisesta tilanteesta ei kuitenkaan ole kyse. Edellä mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee nimittäin, että asetuksen N:o 1430/79 13 artiklan tavoitteena on välttää se, että sellaisten erityisten olosuhteiden vuoksi, joista toimijaa ei voi syyttää, kyseiselle toimijalle aiheutuisi haittaa, jota hänelle ei olisi aiheutunut, jos tällaisia olosuhteita ei olisi ollut.

148. Esillä olevassa asiassa toimijaa vaaditaan maksamaan summat, jotka tämä oli yhteisön lainsäädännön mukaan joka tapauksessa velkaa. Ainoa ero "tavalliseen" tuontitoimeen verrattuna oli se, että summaa vaadittiin siltä myöhemmin kuin tavallisessa tuontitoimessa.

149. Voitaisiin tosin väittää, että jos toimija olisi tiennyt, että tullimaksut ovat suuremmat kuin mitä se oli arvioinut, se olisi voinut palata aiempaan käytäntöönsä ja välttää näin tullausarvon nousun. Kantaja myöntää kuitenkin itsekin muuttaneensa käytäntöään kustannusten pienentämiseksi. Käytännön muuttamisella ei ollut täten pelkästään kielteisiä vaikutuksia. Tästä ei voida päätellä, että se olisi luopunut käytännöstä, jos se olisi tiennyt, että tullimaksut olivat suuremmat kuin mitä se oli arvioinut.

150. Päättelen tästä, ettei ole osoitettu, että kyseessä olisi tilanne, josta aiheutuisi toimijalle sellaista haittaa, joka olisi vältetty, jos kansalliset viranomaiset olisivat menetelleet toisin kyseisessä tilanteessa.

151. Edellä mainitusta oikeuskäytännöstä seuraa näin ollen, että esillä olevaan tapauksessa ei ole syytä soveltaa asetuksen N:o 1430/79 13 artiklaa.

152. Koska nämä huomiot on tehty ainoastaan toissijaisesti, ehdotan, ettei neljänteen ennakkoratkaisukysymykseen vastata.

## Ratkaisuehdotus

153. Katson näin ollen, että Finanzgericht Bremenin esittämiin kysymyksiin vastataan seuraavasti:

*Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys*:

Neuvostoliitosta vuosina 1989—1991 tuodun hunajaerän tullausarvon määrityksestä 28 päivänä toukokuuta 1980 annetun asetuksen (ETY) N:o 1224/80, sellaisena kuin se on muutettuna 8.12.1980 annetulla neuvoston asetuksella N:o 3193/80, 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun kauppa-arvoon sisältyvät ne asetuksen N:o 1224/80, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 3193/80, 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut "kulut" (Spesen) tai "eri toimenpiteiden suorittamisesta aiheutuneet kustannukset" (Abwicklungskosten), jotka saksalainen tuontiyritys sopimusten mukaisesti laskuttaa ostajalta erikseen, kun tuontiyrityksen on otettava tuoduista tavaroista näytteitä ja esitettävä kemiallisen analyysin tulos sen osoittamiseksi, että tavara vastaa laadultaan kyseisen alan Saksan lainsäädäntöä.

*Toinen ennakkoratkaisukysymys*:

28.9.1995 tehty komission päätös C(95) 2325 on pätemätön.

*Kolmas ennakkoratkaisukysymys*:

Viranomaisten on luovuttava tuonti- tai vientitullien maksamisvelvoitteen sisältävään tullimenettelyyn ilmoitetuista tavaroista velalliselta kantamatta jääneiden tuonti- tai vientitullien kantamisesta jälkitullauksin 24 päivänä heinäkuuta 1979 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1697/79 5 artiklan 2 kohdan säännösten mukaisesti jälkikannosta, jos samat viranomaiset ovat tehneet kyseisessä yrityksessä aiemmin tarkastuksen, jossa ei puututtu siihen, että kuluista maksettua kertakorvausta ei ollut sisällytetty samanlaisissa ostoissa tullausarvoon ja jos asiassa ei ole ilmennyt, että kyseinen taloudellinen toimija olisi voinut epäillä tarkastuksen lopputuloksen oikeellisuutta.

*Neljäs ennakkoratkaisukysymys*:

Neljänteen ennakkoratkaisukysymykseen ei ole tarpeen vastata.